

OBEZITA

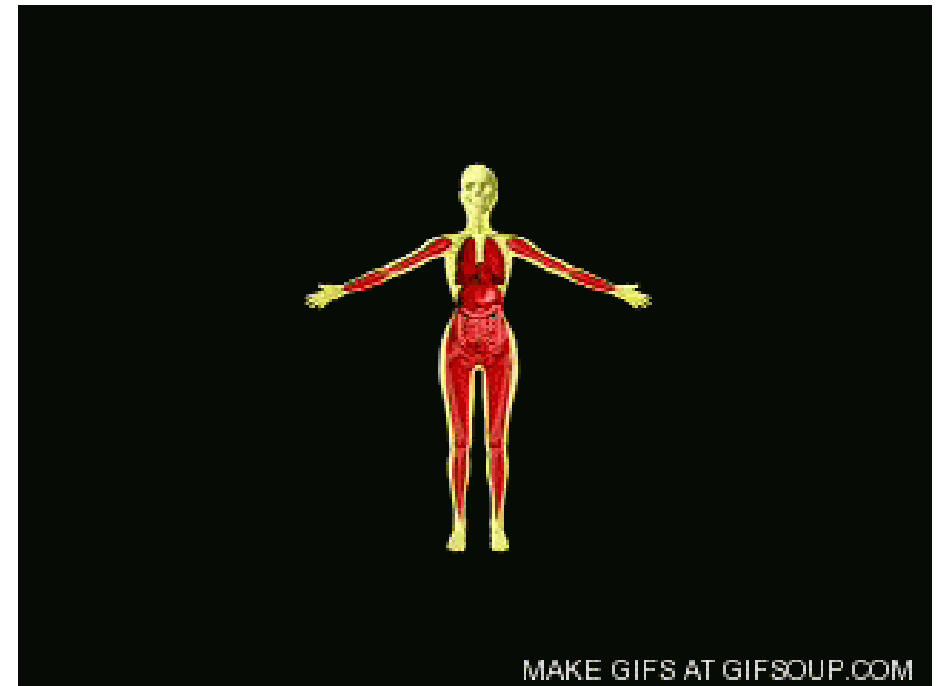
VERONIKA BAŽOVÁ

MICHAEL SLÁMA

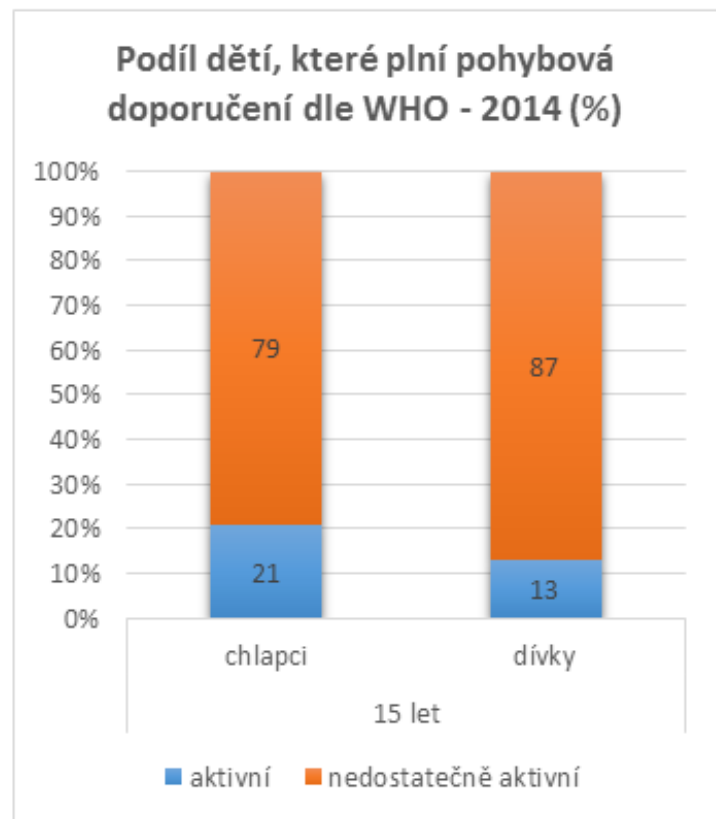
PATOFYZIOLOGIE

- Zmnožení tukové tkáně
- Obezita != nadměrná hmotnost
- „Epidemie 3. tisíciletí“ – vyspělé i rozvojové země [(ČR – 1. místo v Evropě) 68 % X 72 %]
- Vzájemná interakce dědičnosti a prostředí
- Obezita
 - Esenciální
 - Sekundární

PŘÍČINY VZNIKU

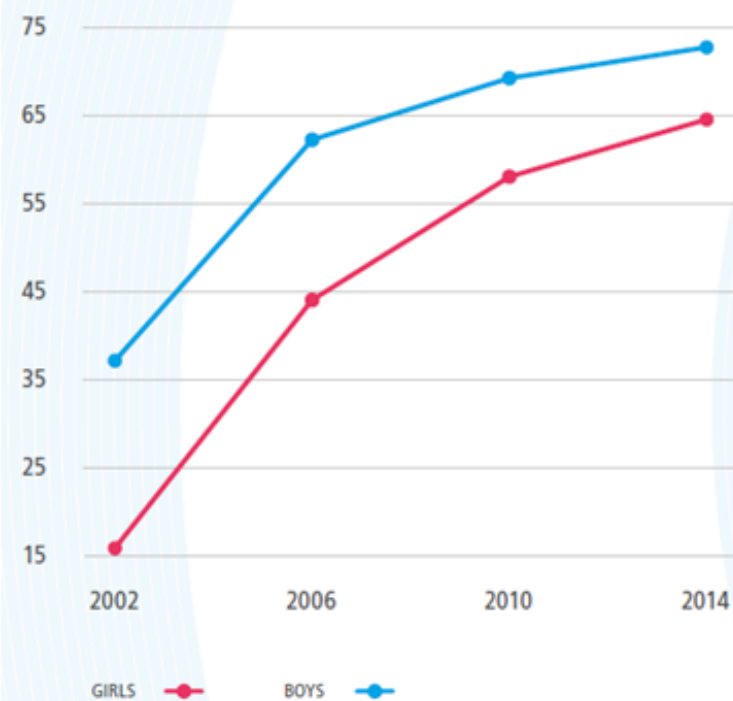
- Hypokineze
- Genetika
- Stravovací návyky - EP vs E'
- Těhotenství
- Stresové faktory
- Některé léky

Zdroj: WHO, studie HBSC

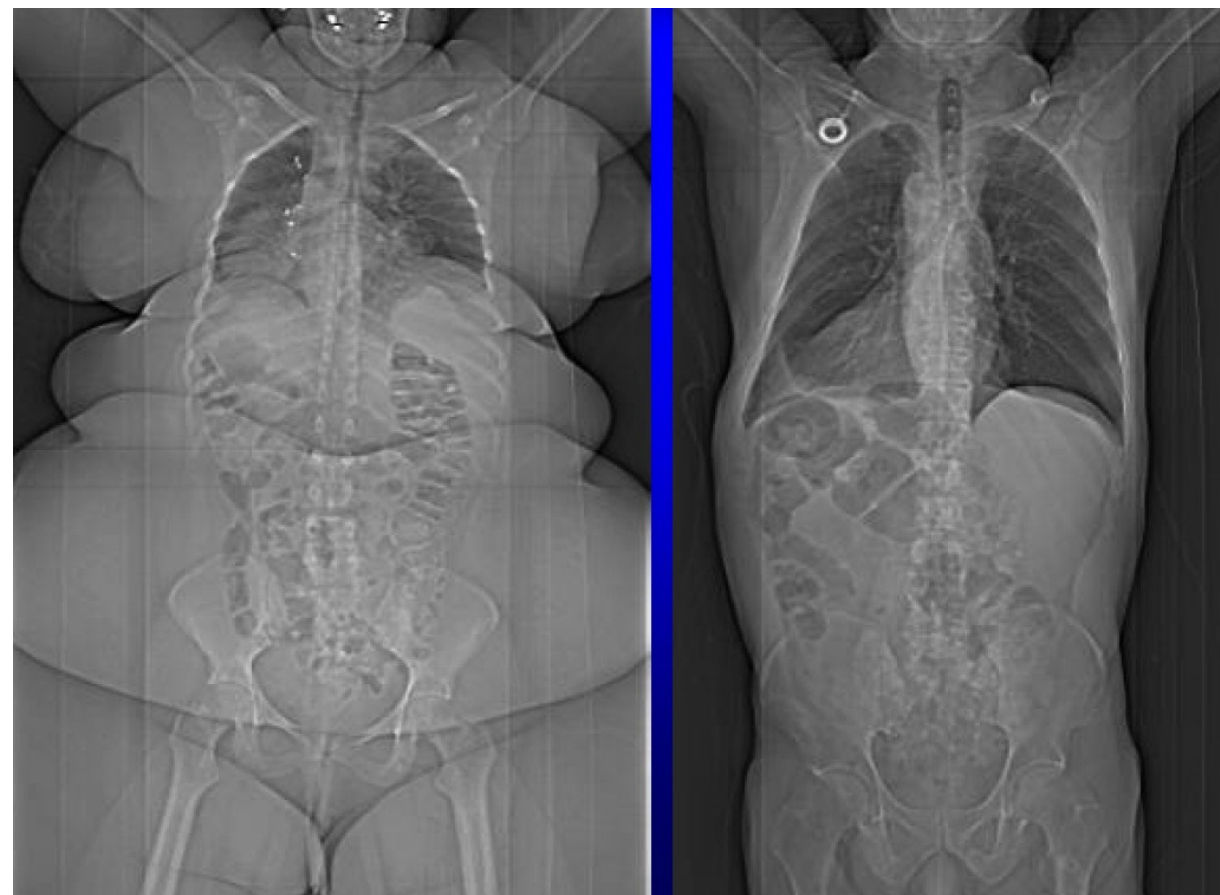
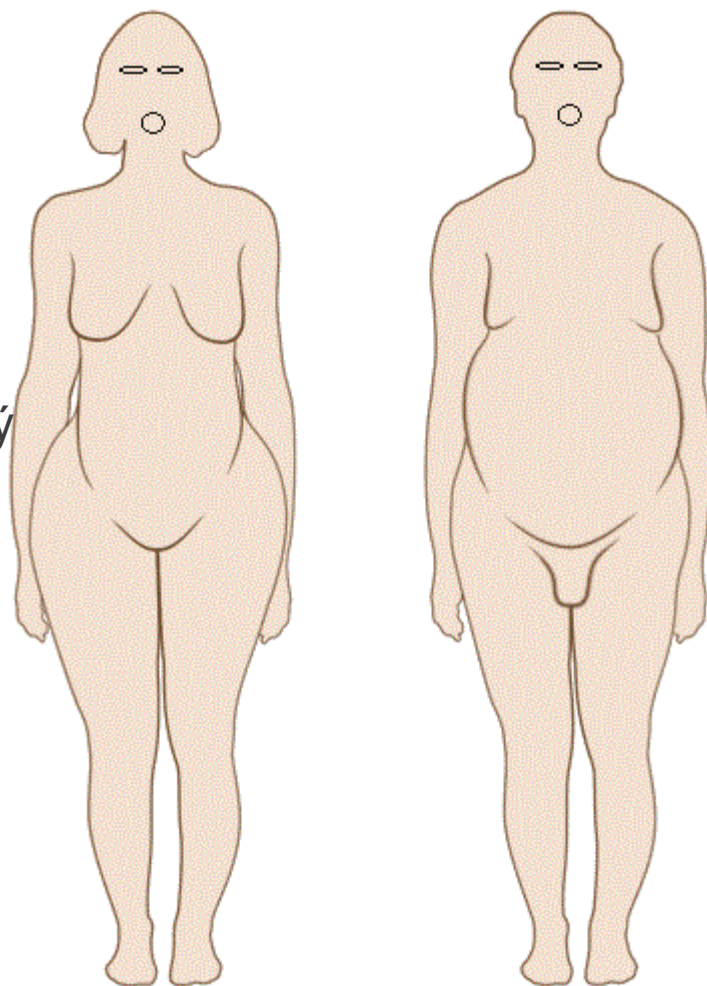
Trendy v čase tráveném na počítači 2002-2014:

Trends in computer use (two or more hours a day on weekdays), 2002–2014 (%)

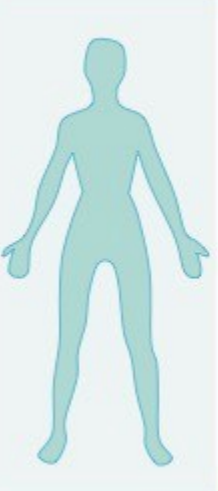

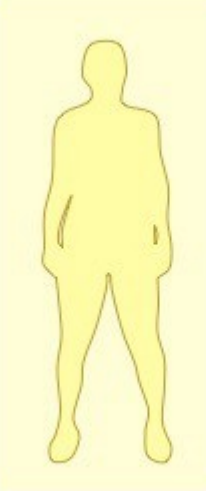
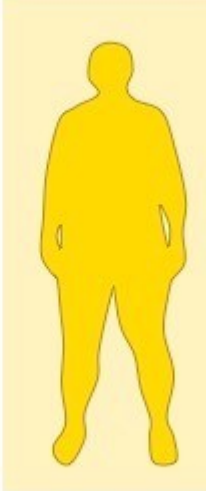
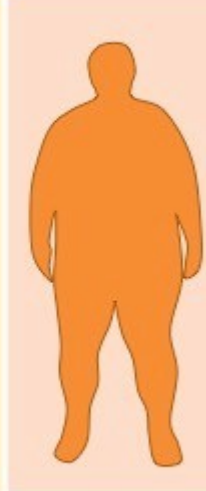

TYPY OBEZITY DLE DISTRIBUCE TUKU

- Difúzní
- Centrální
- Lipodystrofický
- Gynoidní
- Androidní

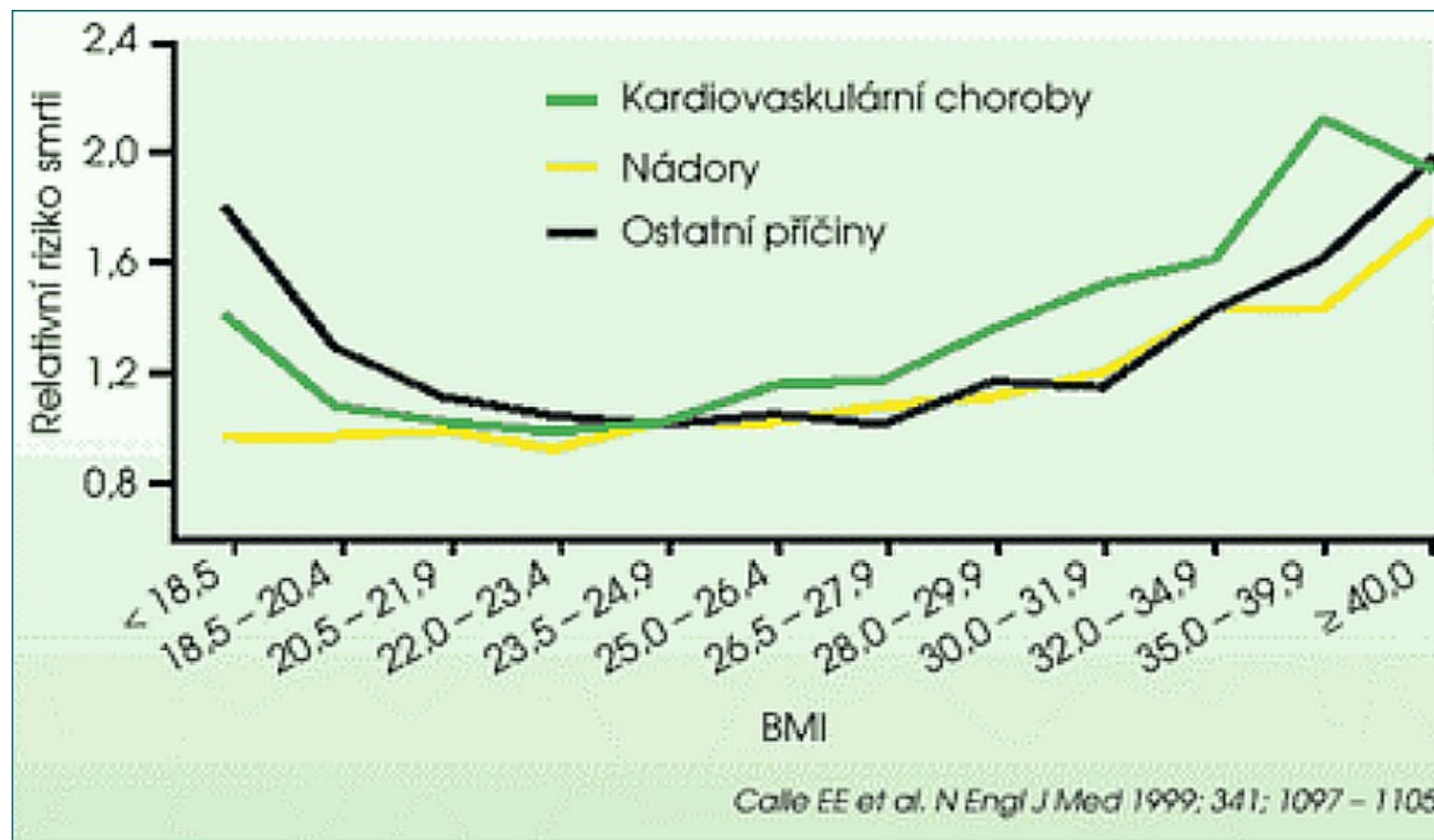
METODY ZJIŠŤOVÁNÍ OBEZITY

- BMI
- Grantův index
- Kaliper
- Bioimpedance
- Obvodové míry
- WHR

Under weight	Normal weight	Over weight	Obese (Class I)	Obese (Class II)	Obese (Class III)
<18.5	18.5 – 24.9	25.0 – 29.9	30.0 – 34.9	35.0 – 39.9	>40.0

ZDRAVOTNÍ RIZIKA OBEZITY

PREVENCE OBEZITY A LÉČBA OBEZITY

- Změna životního stylu
 - Správně zvolená PA
 - F: 3-5x, I: 60-75% MTF, T: 40-60m, T: W+T, NW, S, LIA + OD
 - Optimální energetický příjem
 - Redukce stresu + eliminace
 - Regenerace
- Kognitivně behaviorální terapie
- Farmakoterapie
- Chirurgický zákrok

PREVALENCE OBEZITY

OBESITY IS NOW A GLOBAL EPIDEMIC!

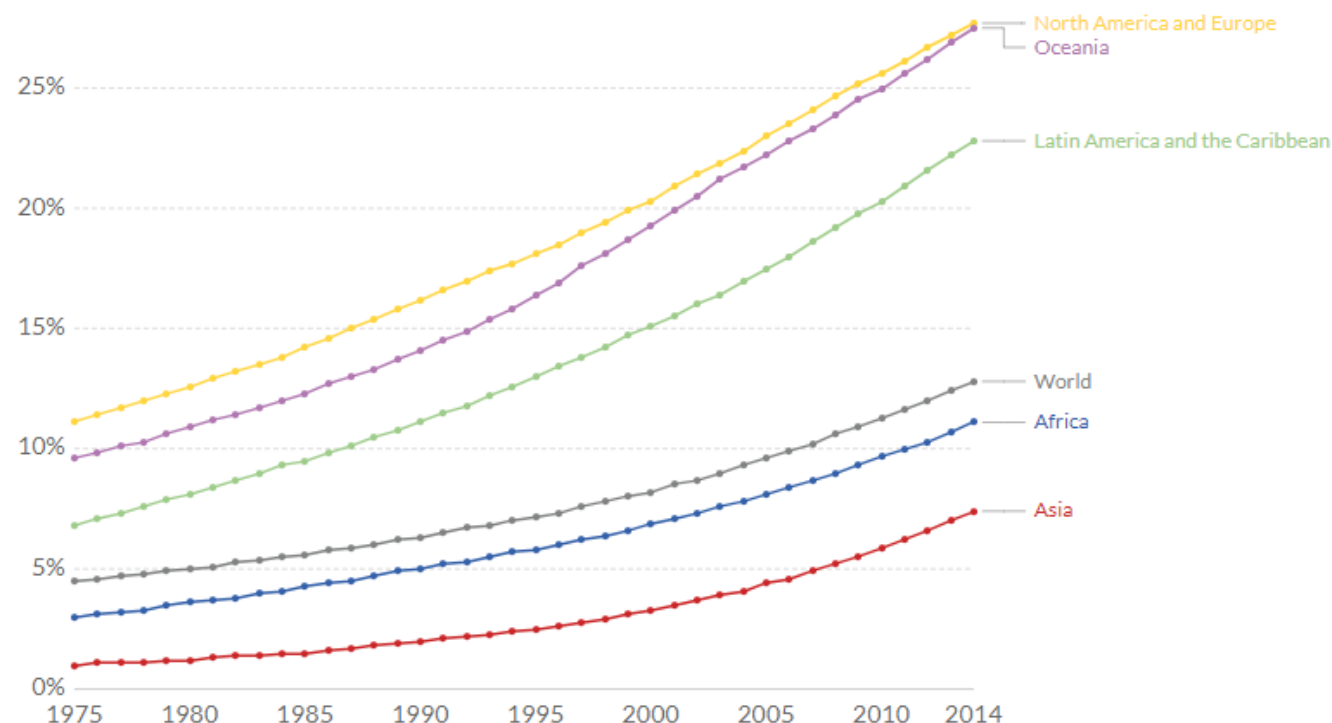

Worldwide trends in body-mass index, underweight, overweight, and obesity from 1975 to 2016: a pooled analysis of 2416 population-based measurement studies in 128.9 million children, adolescents, and adults.

- Publikováno 10. října 2017
– den před Světovým dnem obezity
- Hodnocení BMI takřka 130 mil osob
- největší epidemiologická studie co do velikosti vzorku
- Více než 1000 spolupracovníků
- Analýza trendu BMI od roku 1975 - 2016

Prevalence of obesity in adults by region

The prevalence of obesity in adults, measured as the percentage of adults aged 18 years and older (both male and female) with a body-mass index (BMI) greater than 30 kilograms per metre squared.

World Health
Organization

Dospělí (18+)

2016

- Prevalence nadváhy - 39% (39% of men and 40% of women)
- Prevalence obezity - **13%** (11% of men and 15% of women)
- více než 650 mil
- Prevalence obezity se v letech 1975 – 2016 takřka ztrojnásobila
- Nadváha a obezity vzrůstá především v zemích s nízkým a středním příjmem

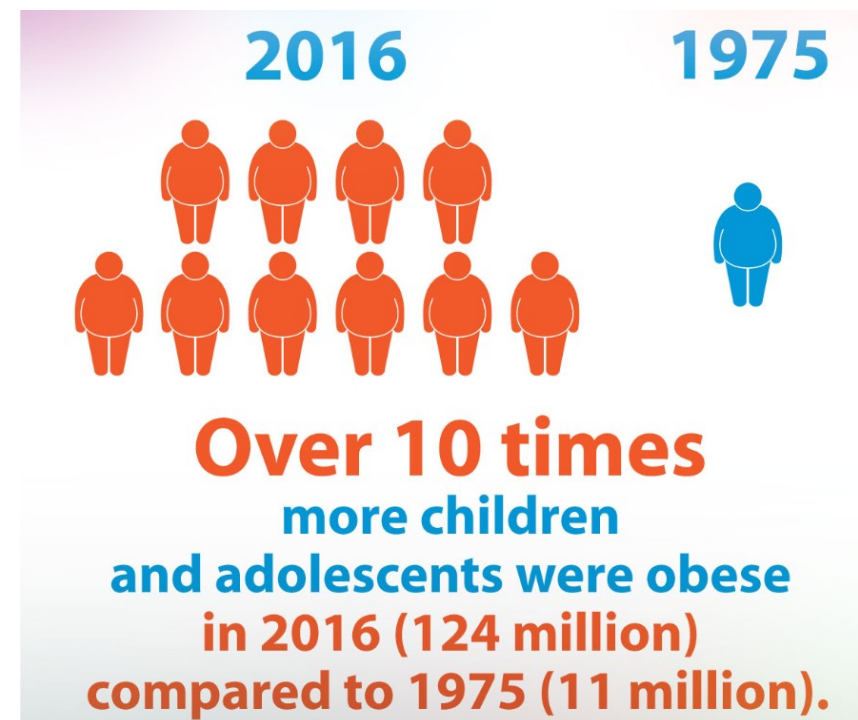

World Health
Organization

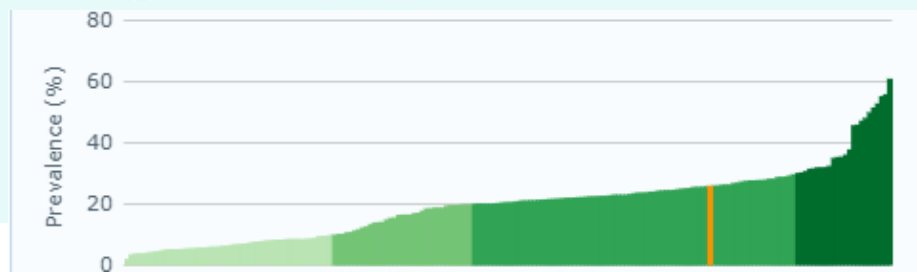
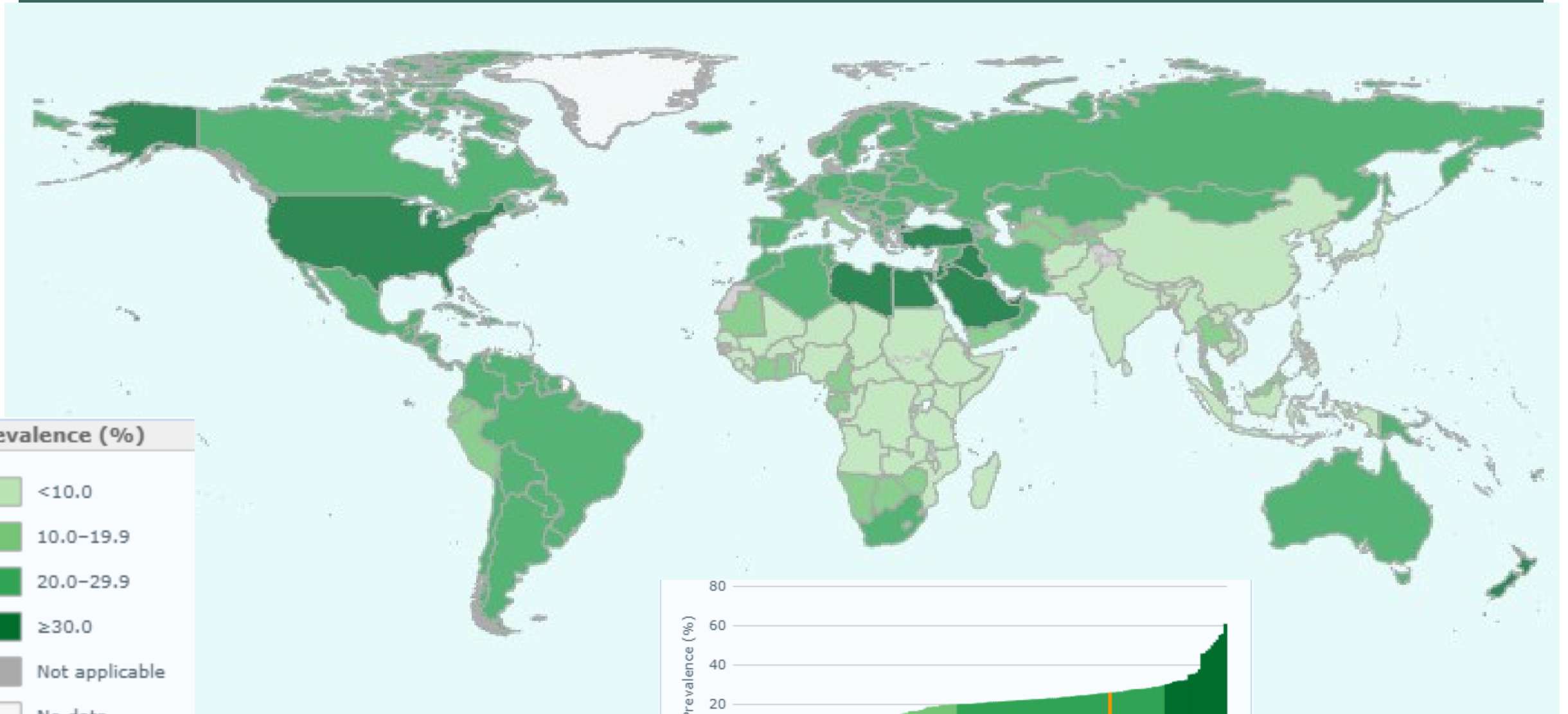
Děti (5 – 19 let)

2016

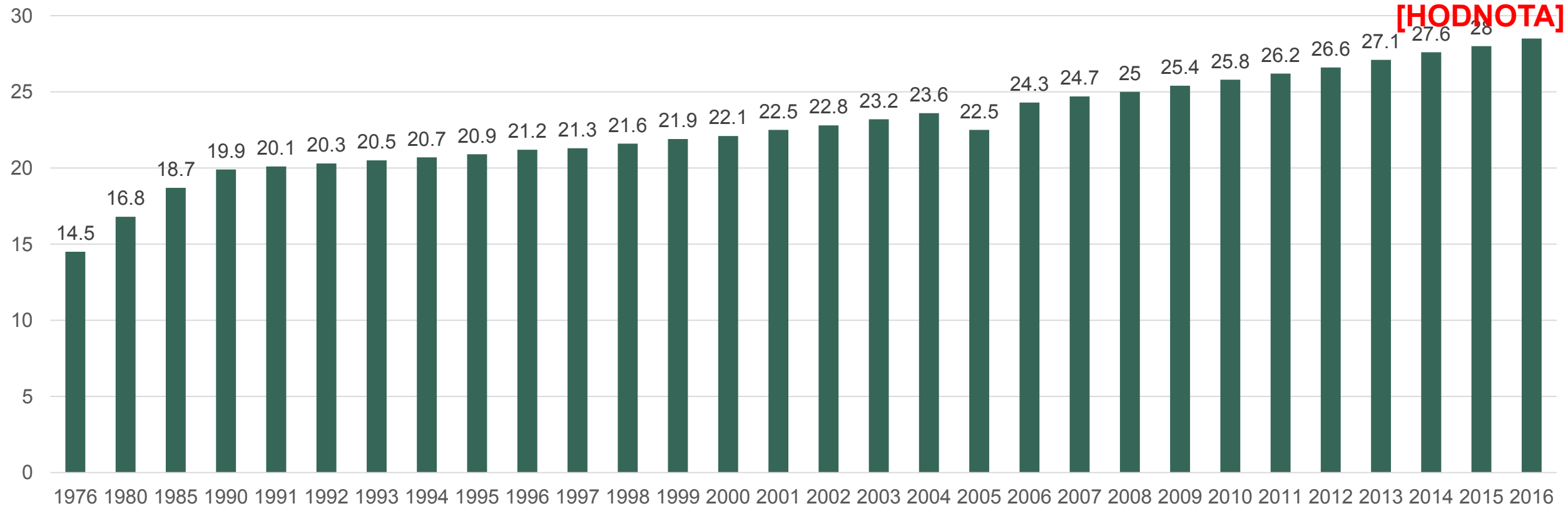
- Prevalence nadváhy a obezity
 - z původních 4 % se zvýšila na 18 %
- Prevalence obezity
 - vzrostla z 1 % na **6 %** u **dívek** a **8 %** u **chlapců**

PREVALENCE OBEZITY 2016 - DOSPĚLÍ (18+)

WHO PREVALENCE OBEZITY - ČR

NCD RISK FACTOR COLLABORATION - VIZUALIZACE DAT

200
Countries

2,500+
Population-based surveys

~129Mil
Participants

(NCD - Non-communicable diseases – nepřenosná onemocnění)

- Díky síti vědců po celém světě sdružuje populační data
- Využívá pokročilých statistických metod určených speciálně pro analýzu rizikových faktorů neinfekčních onemocnění
- Vizualizuje trendy v prevalenci obezity od roku 1975 do roku 2016

NCD·RisC
Risk Factor Collaboration

NÁRŮST PREVALENCE CELOSVĚTOVĚ (1975 -2016) – DĚTI A DOSPÍVAJÍCÍ (5 – 19 LET)

■ Nárůst ve všech regionech

- Nejméně ve vyspělých zemích: 30 – 50 % za dekádu
- Nejvíce v Jižní Africe: 400 % za dekádu (z velmi nízkých hodnot)
- V roce 2022 bude na světě více dětí a mladistvých obézních než podvyživených
- Nadváha a obezita jsou spojeny s větším počtem úmrtí než podvýživa

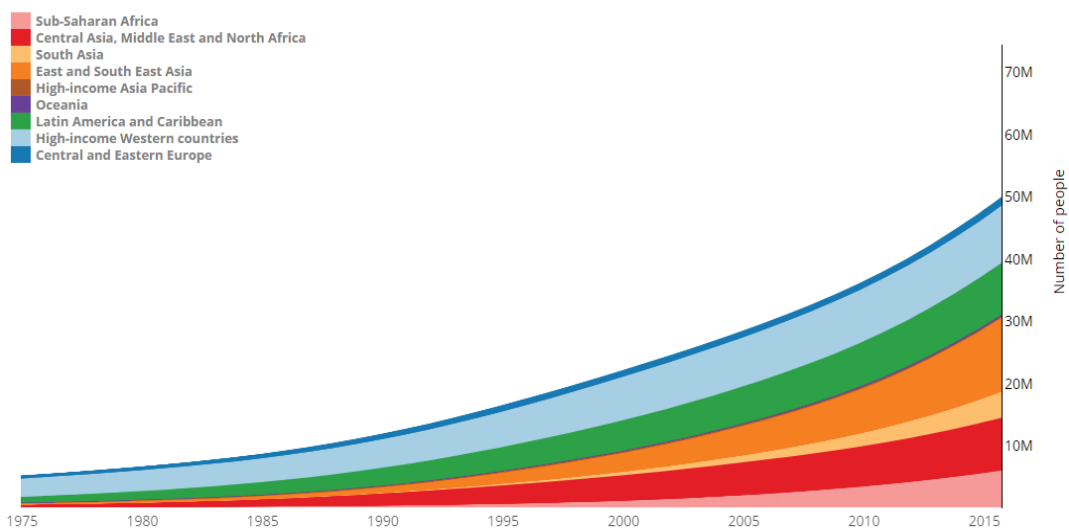
■ Dívky:

0,7 % → 5,6 %

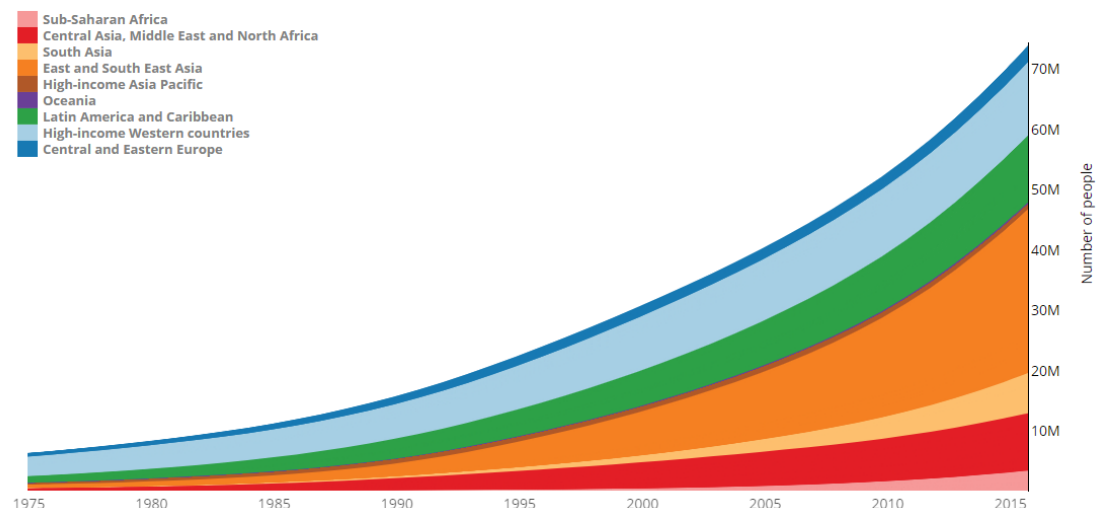
■ Chlapci:

0,9 % → 7,8 %

Girls 1975-2016

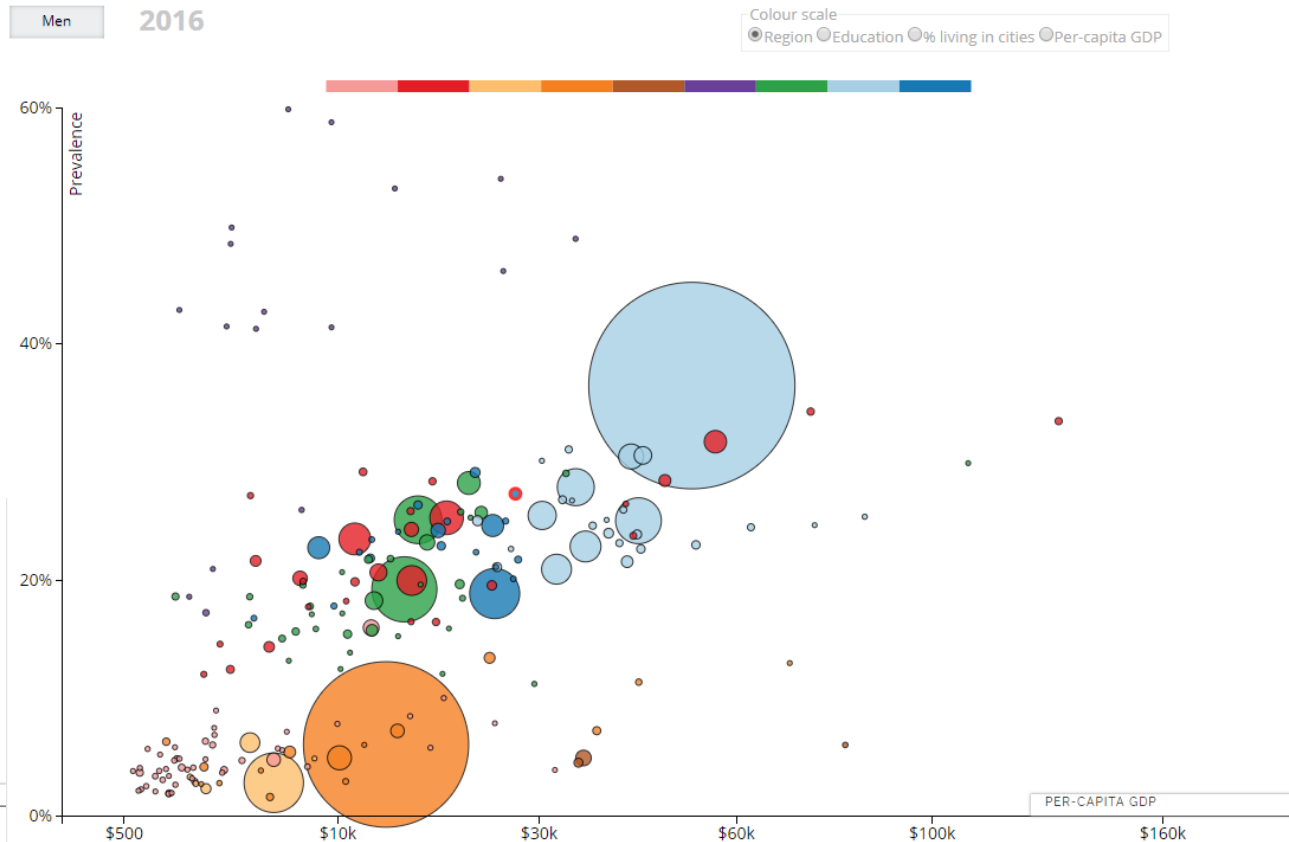
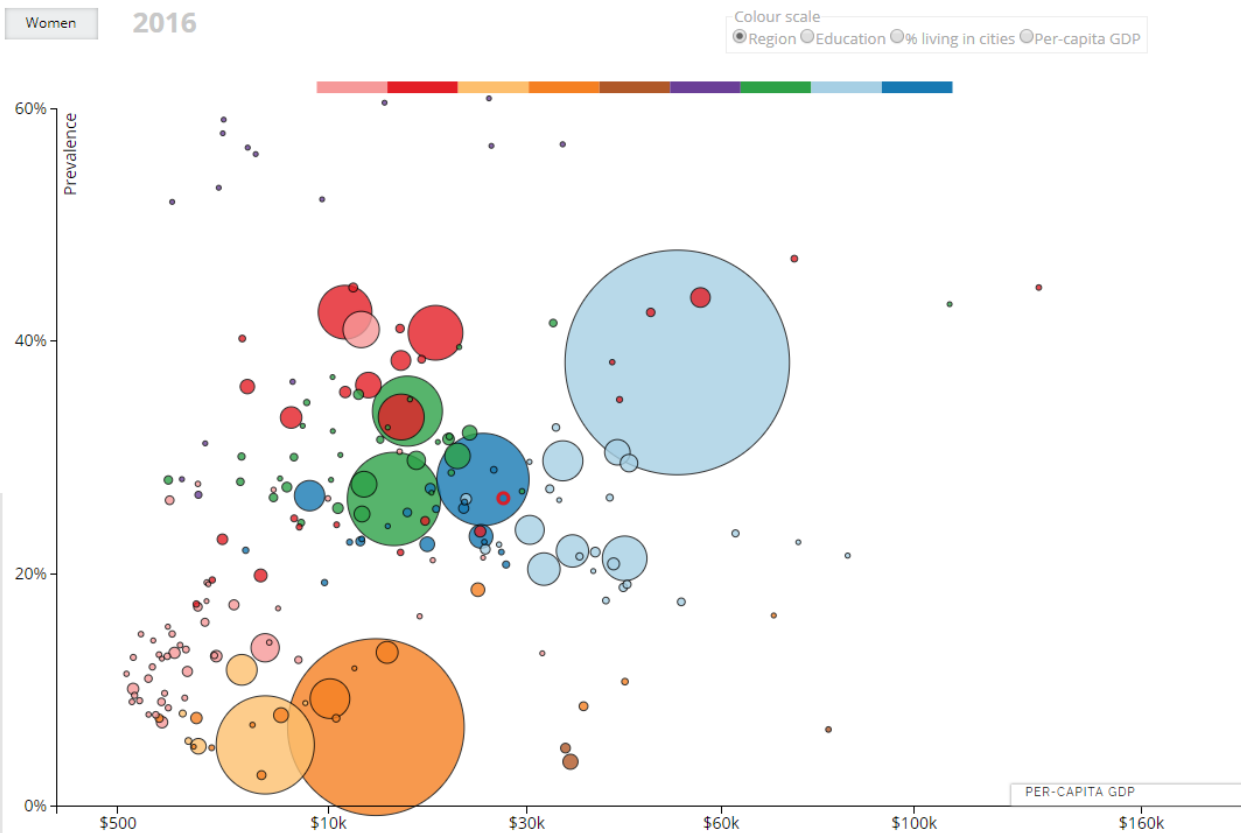
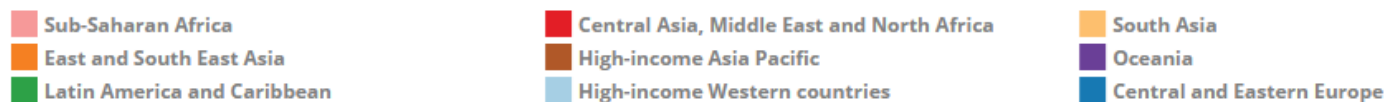

Boys 1975-2016

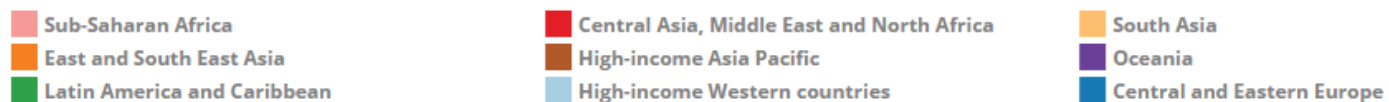
PREVALENCE OBEZITY DOSPĚLÝCH, CELOSVĚTOVĚ - 2016

- ROZDĚLENÍ DLE ZEMÍ, PREVALENCE, CELKOVÉHO POČTU OBÉZNÍCH

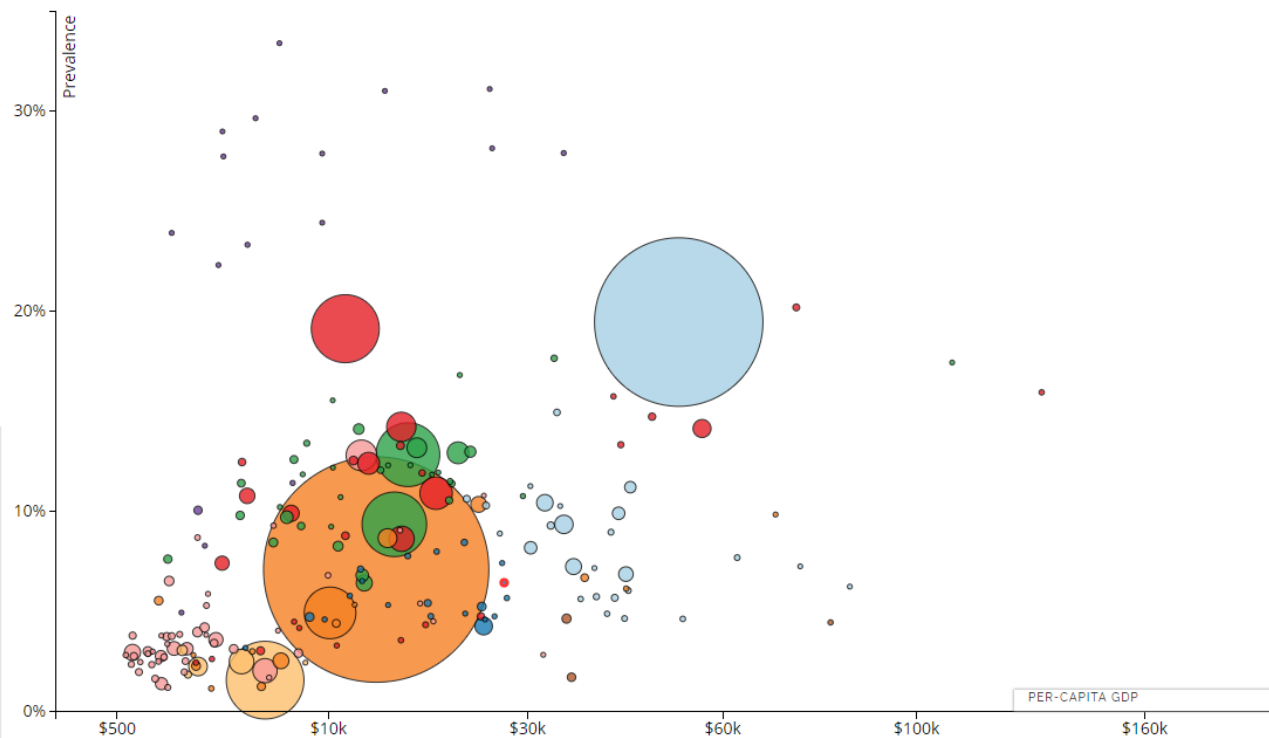
PREVALENCE OBEZITY DETI A DOSPIVAJICICH, CELOSVETOVE - 2016

- ROZDĚLENÍ DLE ZEMÍ, PREVALENCE, CELKOVÉHO POČTU OBÉZNÍCH

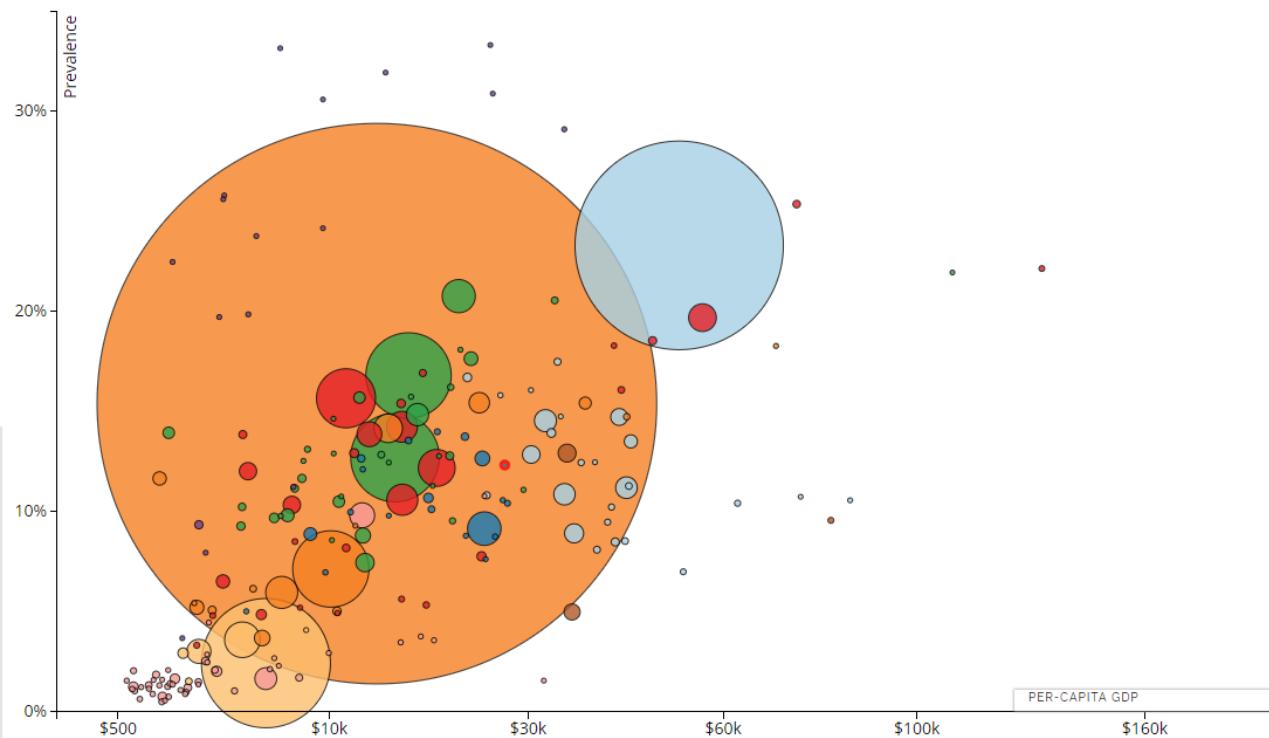
Girls 2016

Colour scale
 ● Region ● Education ● % living in cities ● Per-capita GDP

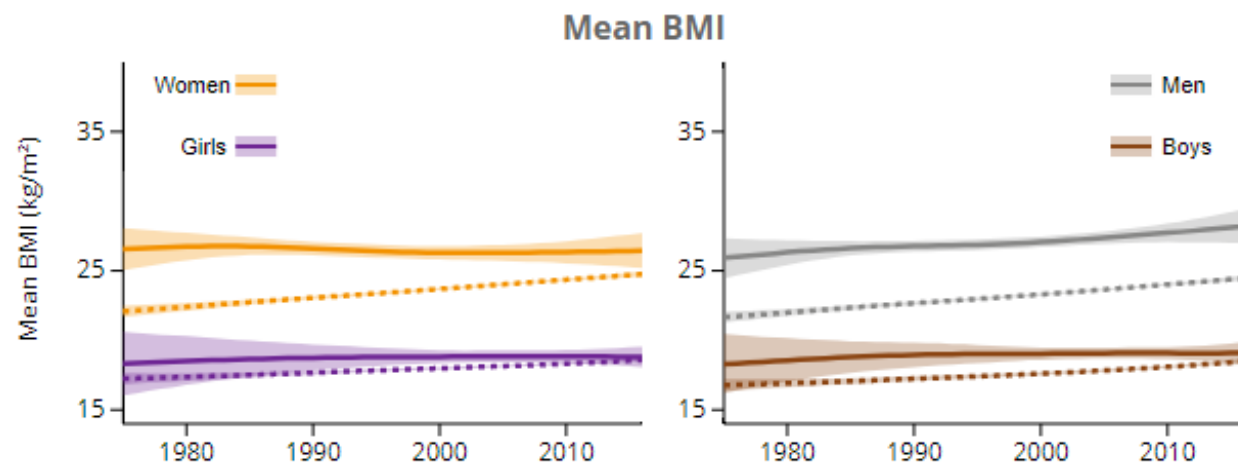
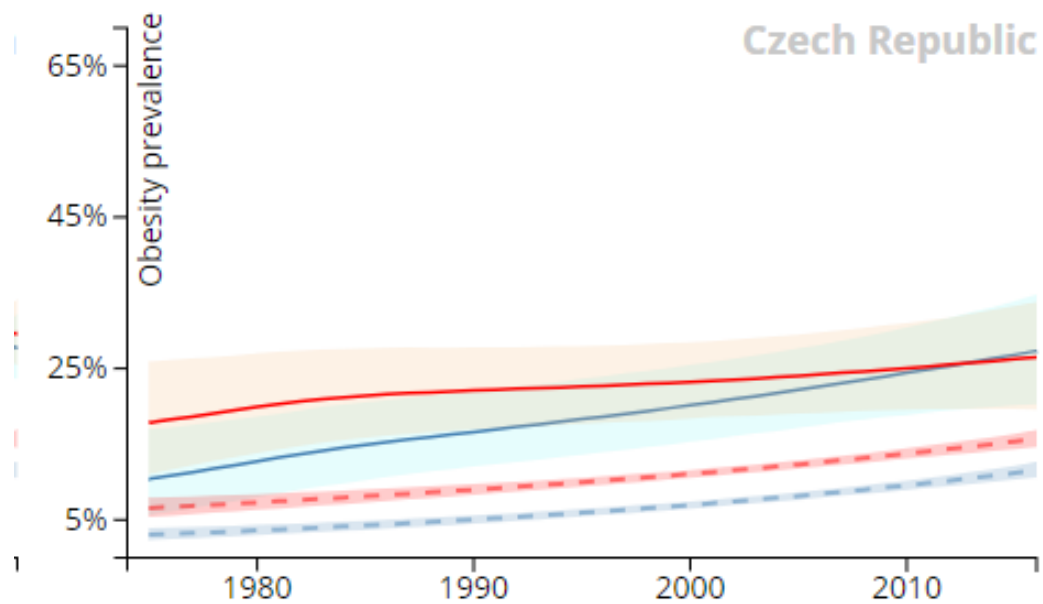
Boys 2016

Colour scale
 ● Region ● Education ● % living in cities ● Per-capita GDP

COUNTRY PROFILE

Home / Data Visualisations / Country Profile

TREND PREVALENCE OBEZITY ČR (1975 – 2016) – DOSPĚLÍ

■ Ženy:

■ 17,8 % → **26,5 %**

■ 710 000 → 1,3 mil (590 000)

V roce **2016**: 460 000 (9,5 %) BMI ≥ 35
120 000 (2,6 %) BMI ≥ 40

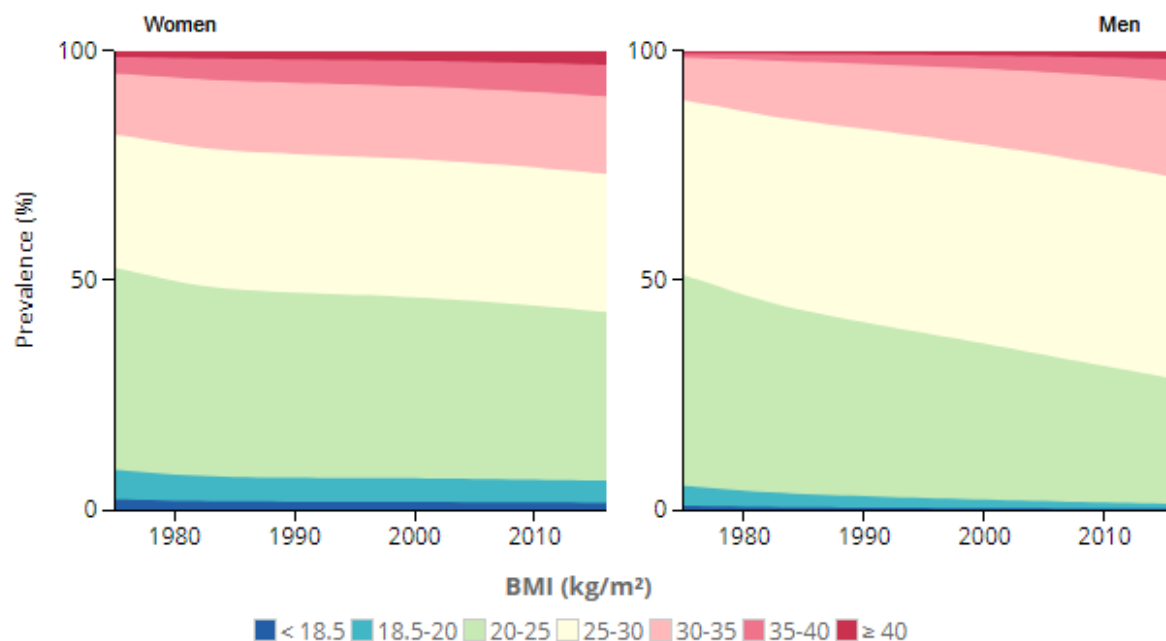
■ Muži:

■ 10,4 % → **27,3 %**

■ 350 000 → 1,2 mil

V roce **2016**: 280 000 (6,22 %) BMI ≥ 35
60 000 (1,4 %) BMI ≥ 40

Prevalences of adult BMI categories

PREVALENCE OBEZITY
-
DATA NA ÚROVNI EU

EHIS
X
EHES

EHIS - EVROPSKÉ VÝBĚROVÉHO ŠETŘENÍ O ZDRAVÍ

X

EHES - EVROPSKÝ PRŮZKUM ZDRAVOTNÍHO STAVU POPULACE

- Průzkumy shromažďující informace o populačním zdraví, faktorech ovlivňujících zdraví a jejich provázanosti
- **HIS - Health Interview Survey**
 - založeno na sebehodnocení respondentů získaného dotazníkovým šetřením, tedy na subjektivních datech
- **HES – Health Examination Survey**
 - nadstavba pro HIS – doplněná o lékařské vyšetření
 - zahrnuje subjektivní i objektivní data
- HIS v ČR od roku 1993 (realizuje ÚZIS)
 - ve 3letých intervalech
 - (ve spolupráci s WHO a Eurostatem)
- V roce 2008 proběhlo šetření jako EHIS - dle jednotné evropské metodiky
- 2009 – zahájena standardizace lékařských vyšetření (HES)
 - vypracován jednotný EHES manuál
- **2014 – první šetření EHES**
 - realizováno ve všech zemích EU (v ČR realizoval SZÚ)

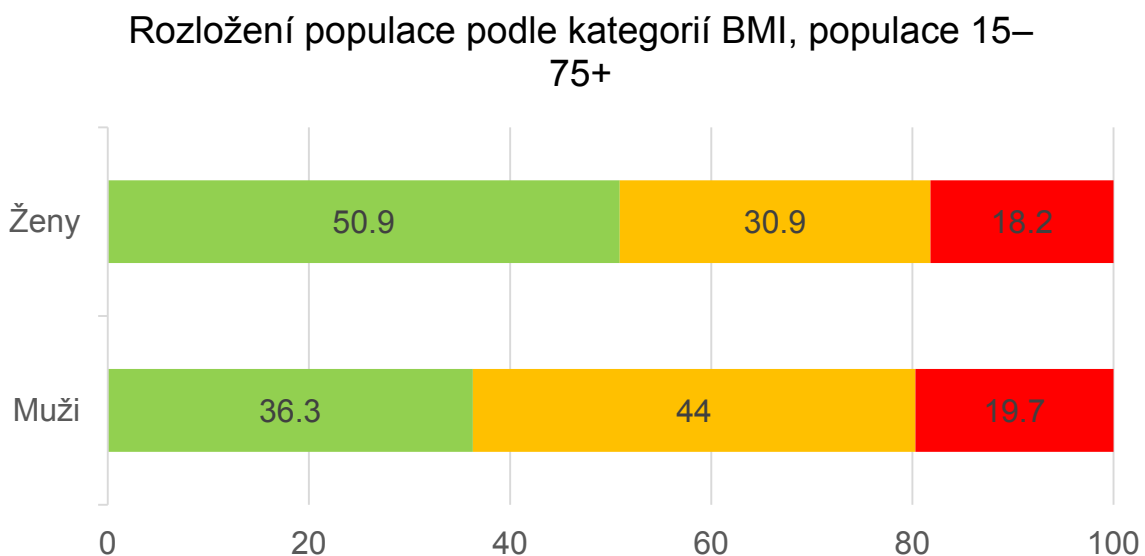
Studie EHIS & EHES jsou důležitou součástí zdravotnické statistiky.

Shromažďuje data na reprezentativním vzorku populace dle jednotného evropského manuálu.

EHIS

- n = 6737
- Věkové rozmezí: 15 – 75+ let
- Sběr dat: Dotazník

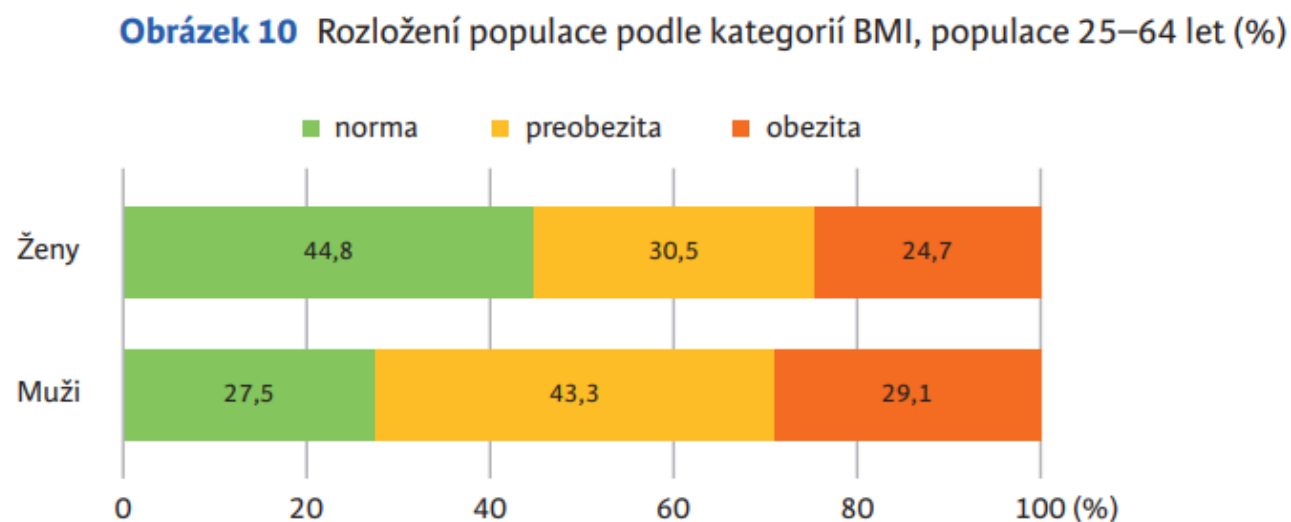
- **Prevalence nadváhy - 56,2 % populace**
 - Muži: 63,7 %
 - Ženy: 49,1 %

EHES

- n = 1220 (vyzváno 3850 osob)
- Věkové rozmezí: 25 – 64 let (ekonomicky produktivní část populace)
- Sběr dat: Vyšetření lékařem

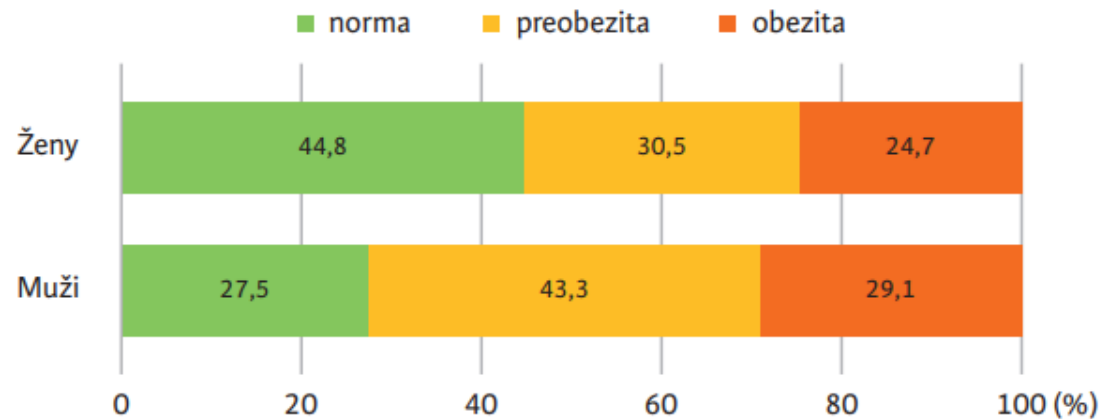
- **Prevalence nadváhy - 64 % populace**
 - Muži: 72,4 %
 - Ženy: 55,2 %

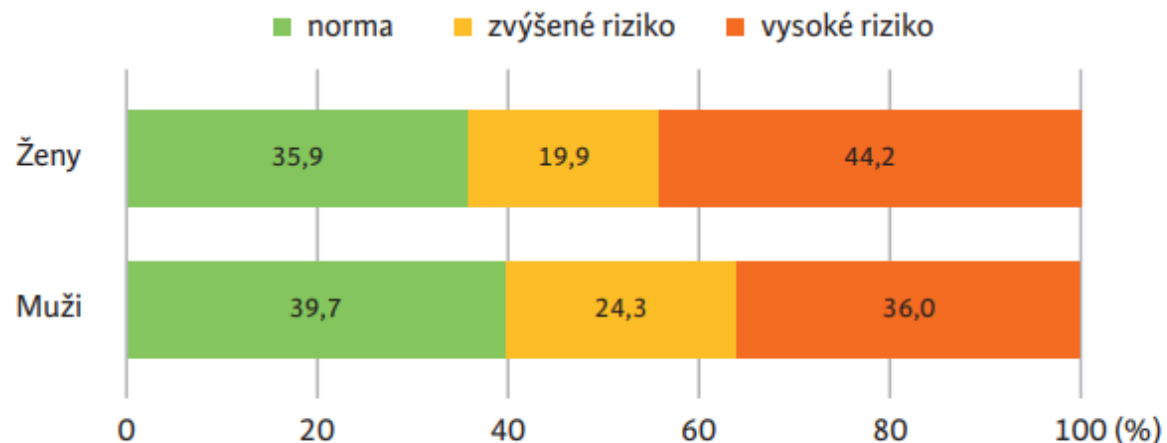
EHES 2014

- **Průměrné BMI** populace 25 – 64 let
 - Muži: 28,1
 - Ženy: 26,9
- **Prevalence nadváhy:**
 - 64 % populace
 - Muži: 72,4 %
 - Ženy: 55,2 %
- 1/3 respondentů svojí hodnotu BMI podhodnocují

Obrázek 10 Rozložení populace podle kategorií BMI, populace 25–64 let (%)

Obrázek 11 Kategorie kardiovaskulárního rizika podle abdominální obezity (obvodu pasu), populace 25–64 let (%)

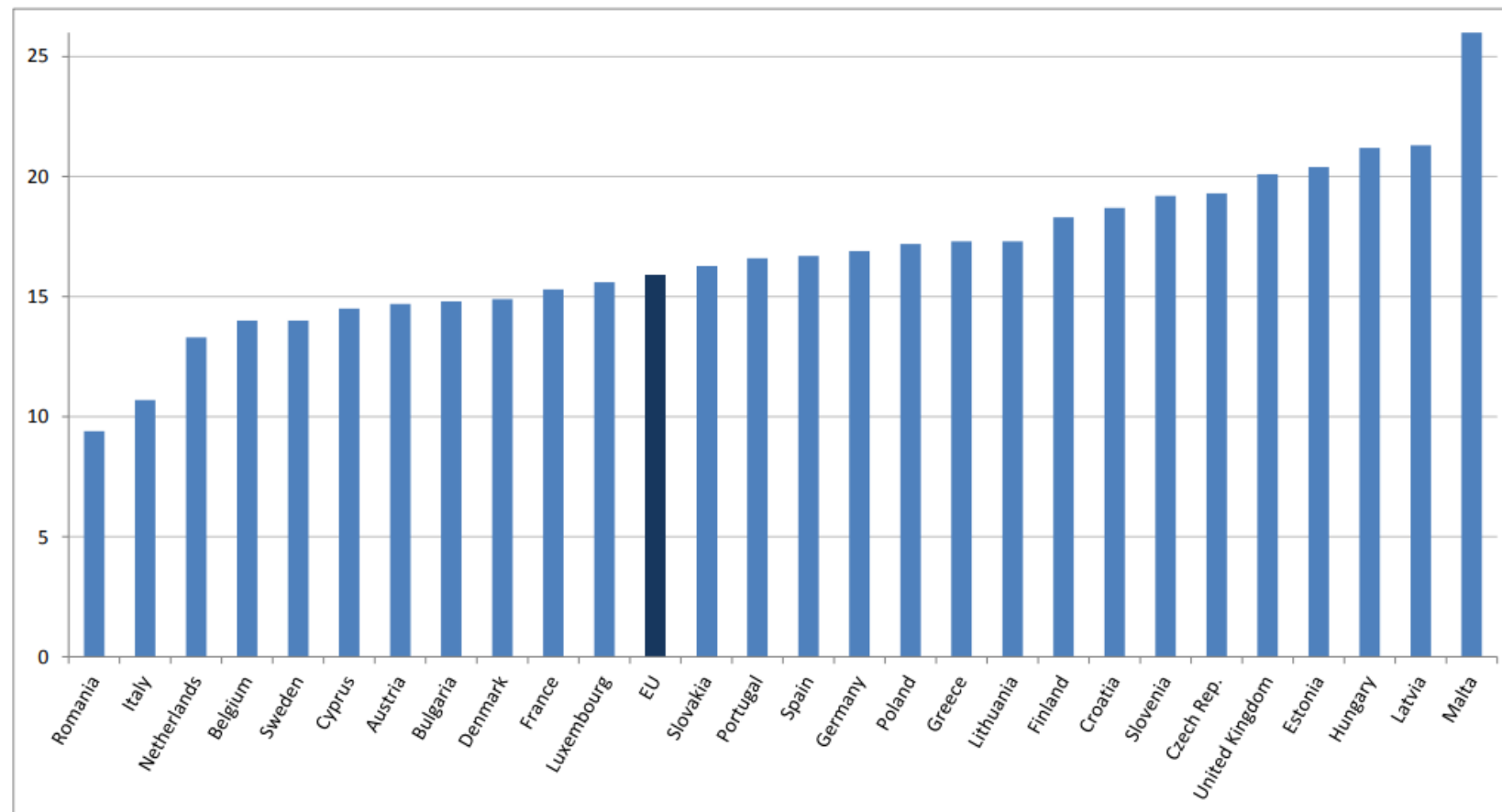
eurostat

Your key to European statistics

ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ V RÁMCI EU

- Eurostat = statistický úřad EU
 - zajišťuje statistiky z různých oblastí
 - poskytuje info o celé EU a srovnání jednotlivých členských zemí

Share of obesity among the population aged 18 or over in the EU Member States, 2014 (%)

BMI

Period of time (a=annual, q=quarterly, m=monthly, d=daily, c=cumulated from January)

2014

Age class

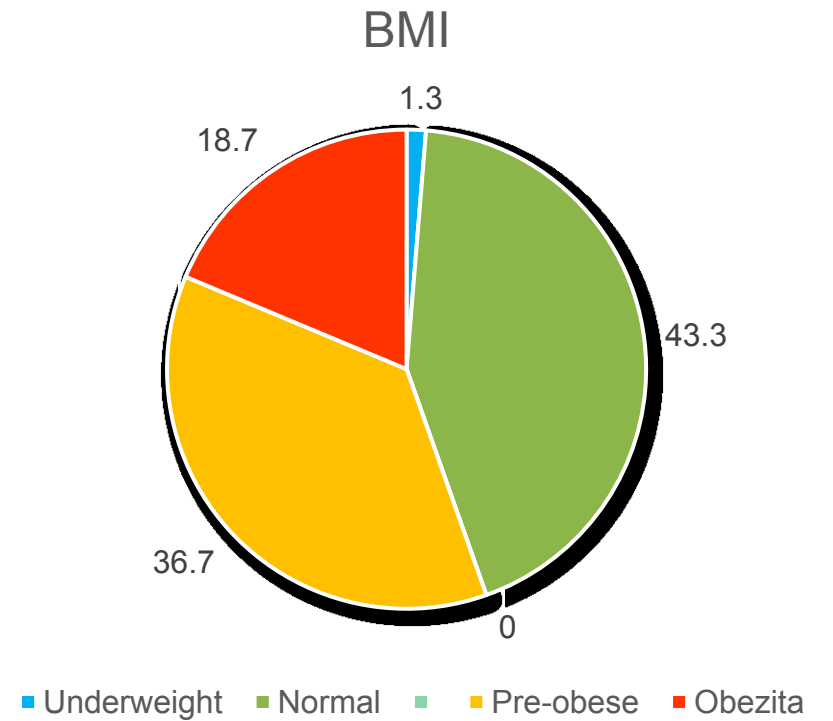
Total

GEO

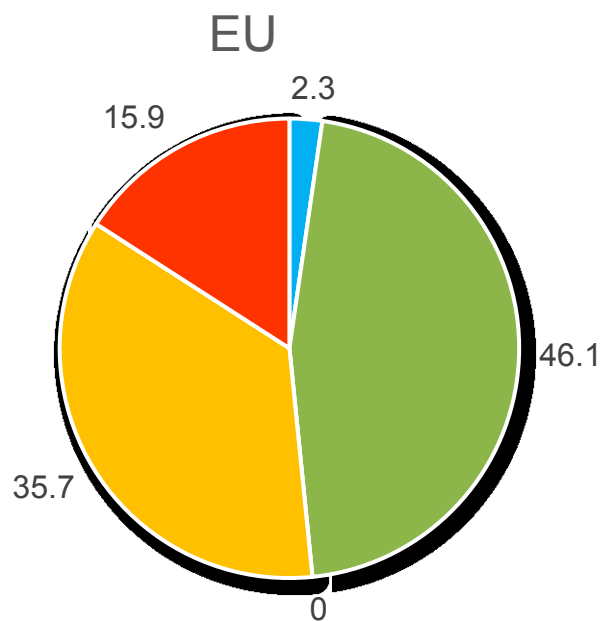
International Standard Classification

All ISCED 2011 levels

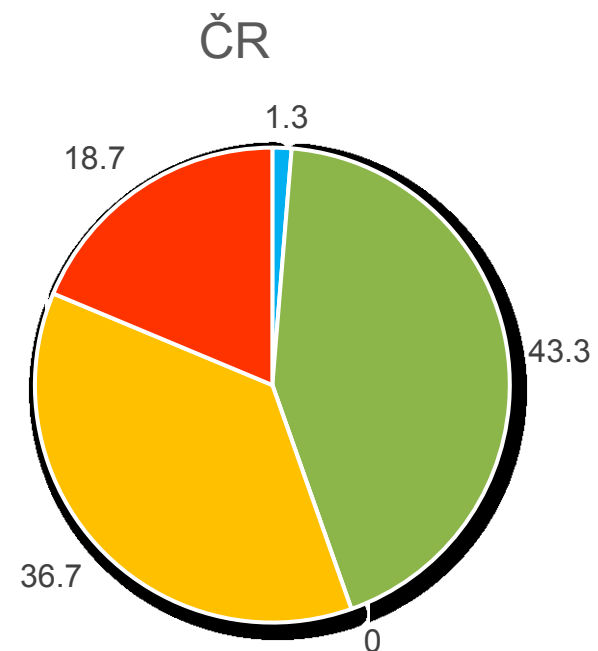
+ GEO	+ BMI	Underweight	Normal	Overweight	Pre-obese	Obese
Malta		2.4	38.0	59.6	34.4	25.2
Latvia		1.9	42.9	55.2	34.4	20.8
Hungary		3.4	42.6	53.9	33.3	20.6
Turkey		4.2	42.2	53.6	33.7	19.9
United Kingdom		2.3	42.7	55.0	35.2	19.8
Estonia		2.7	45.0	52.3	32.6	19.7
Czechia		1.3	43.3	55.4	36.7	18.7
Slovenia		1.9	43.0	55.0	36.5	18.6
Ireland		2.1	43.4	54.4	36.2	18.2
Iceland		1.7	43.0	55.3	37.2	18.1
Croatia		2.3	41.9	55.8	37.8	18.0
Finland		1.8	44.7	53.5	35.7	17.8
Greece		2.3	42.2	55.5	38.6	16.9
Poland		2.9	43.8	53.3	36.6	16.7
Lithuania		2.4	44.3	53.2	36.7	16.6
Germany (until 1990 former f		2.4	47.0	50.7	34.3	16.4
Spain		2.6	46.4	51.0	34.8	16.2
Portugal		2.5	45.3	52.2	36.1	16.1
Slovakia		2.7	44.3	53.0	37.1	15.9
European Union - 28 countrie		2.8	47.0	50.2	34.8	15.4
Luxembourg		3.2	50.4	46.4	31.3	15.1
France		4.2	50.3	45.5	30.8	14.7
Bulgaria		2.6	44.6	52.8	38.4	14.4
Denmark		2.9	51.1	46.0	31.6	14.4
Austria		2.7	50.4	46.9	32.6	14.3
Cyprus		4.3	49.2	46.5	32.6	13.9
Belgium		3.3	48.8	47.9	34.2	13.7
Sweden		2.4	49.8	47.7	34.4	13.4
Netherlands		2.3	50.0	47.7	34.8	12.9

ROZLOŽENÍ BMI – EU X ČR

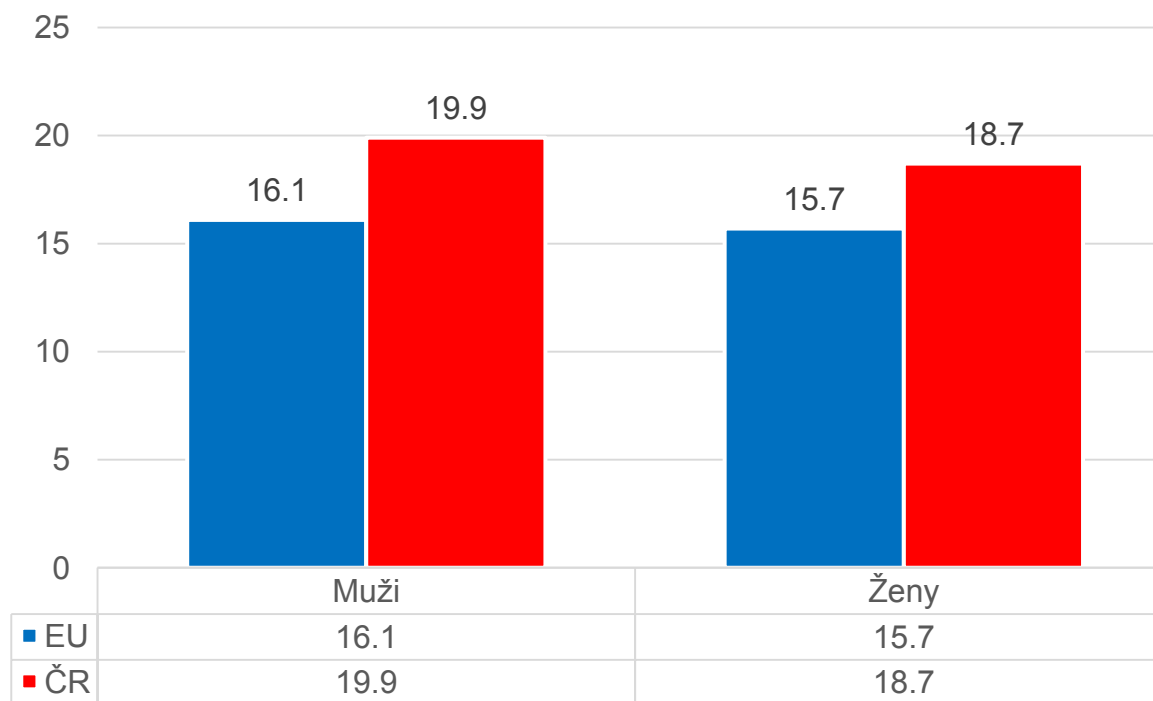
■ Underweight ■ Normal ■ Pre-obese ■ Obese

■ Underweight ■ Normal ■ Pre-obese ■ Obezita

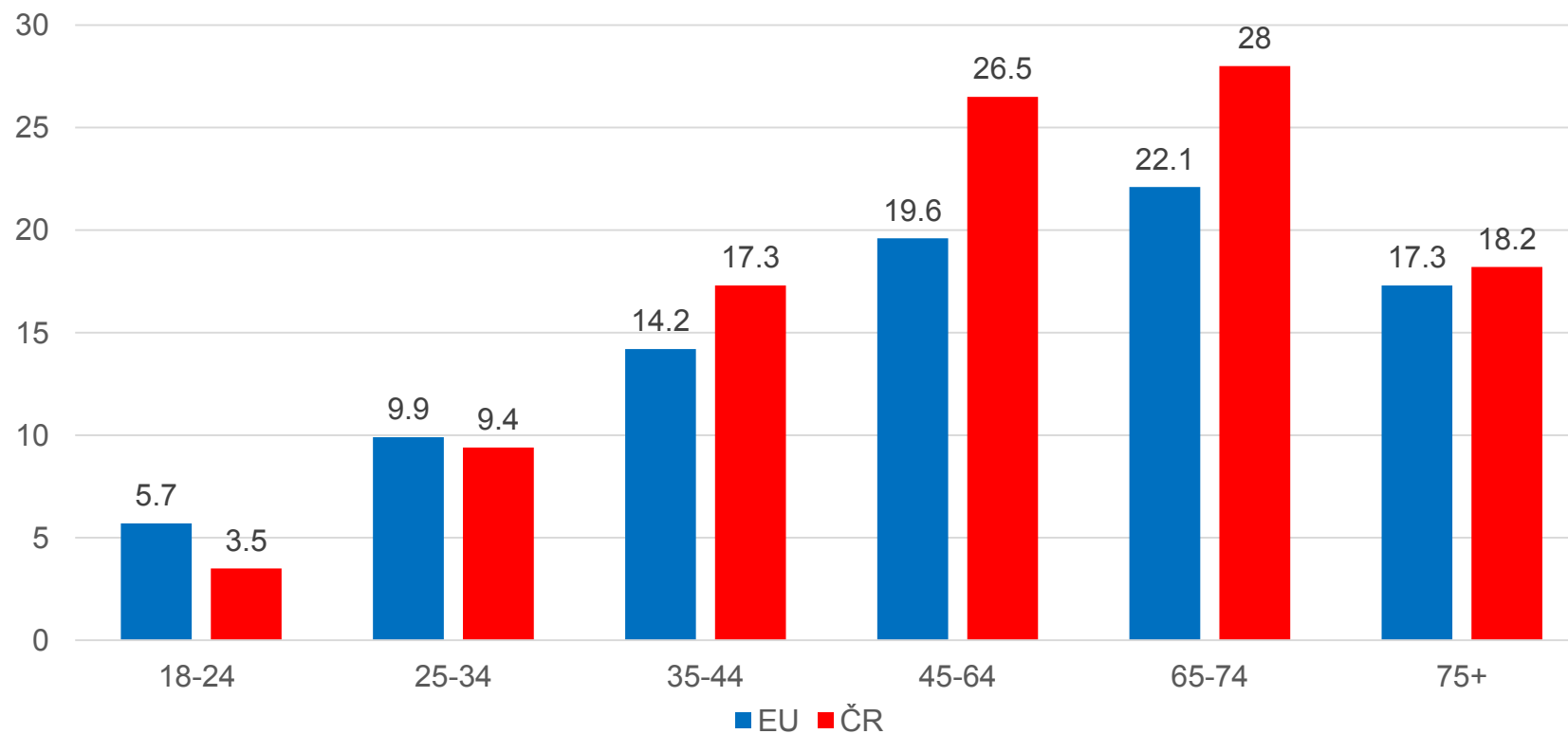
PREVALENCE OBEZITY U MUŽŮ A ŽEN - 2014

Prevalence obezity u mužů a žen
ČR x EU

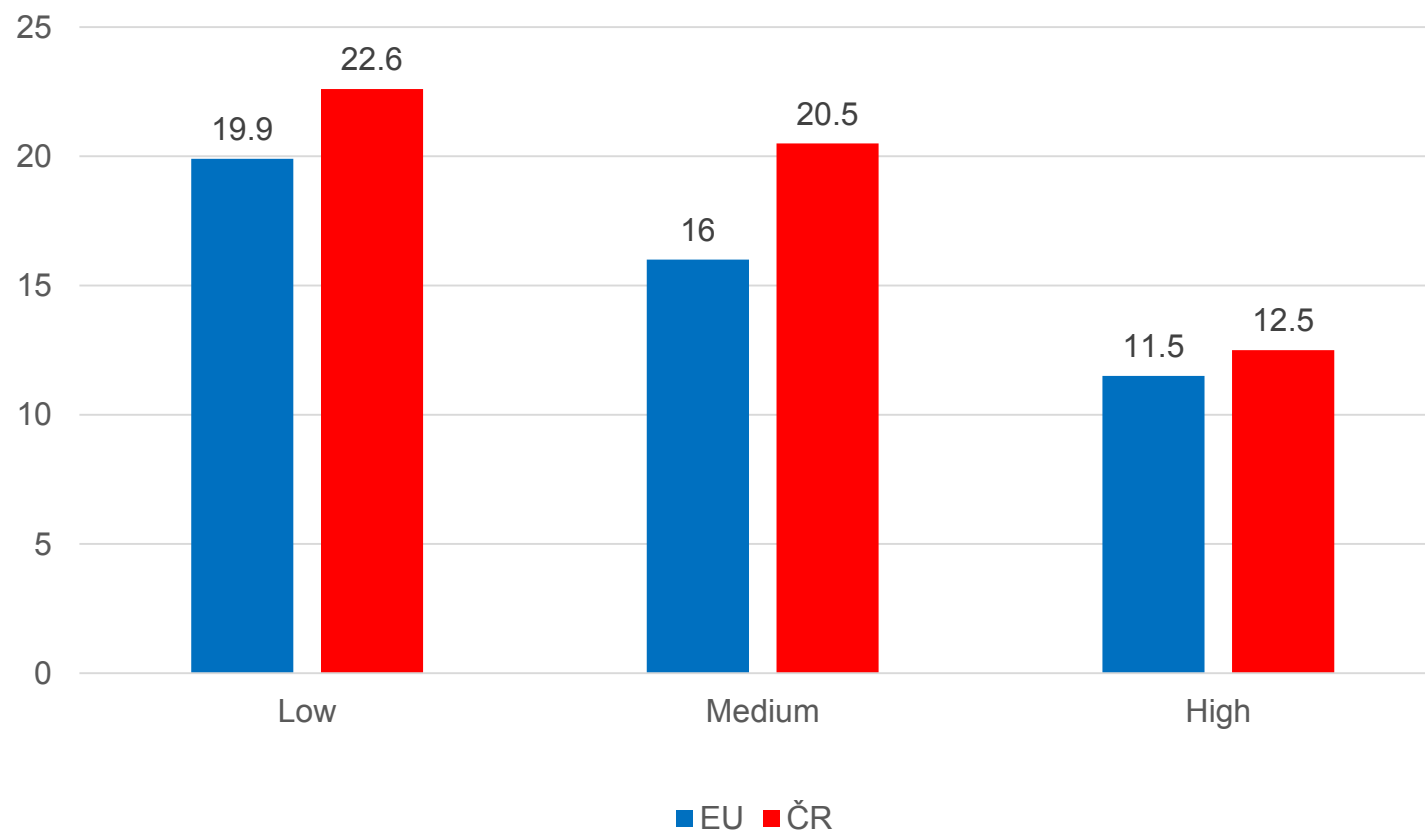
PREVALENCE OBEZITY V ZÁVISLOSTI NA VĚKU ČR X EU, 2004

PREVALENCE OBEZITY DOSPĚLÝCH DLE VĚKU (%)

PREVALENCE OBEZITY V ZÁVISLOSTI NA STUPNI VZDĚLÁNÍ EU X ČR, 2004

Prevalence obezity dospělých dle stupně vzdělání (%)

THE COUNTRY HEALTH PROFILE - ZDRAVOTNÍ PROFIL ZEMĚ

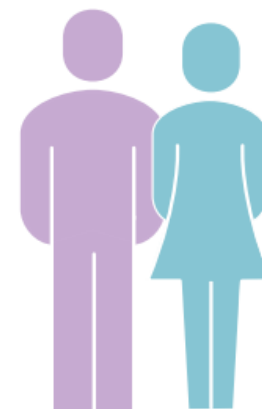

State of Health in the EU
**Czech
Republic**
Country Health Profile 2017

- Poskytuje výstižné a politicky relevantní informace o zdraví a systémech zdravotní péče
- Pro podporu tvorby politiky založené na důkazech
- Data z různých zdrojů
 - Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME)
 - Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC)
 - Průzkum zaměřený na životní styl dětí na základních školách (HBSC)
 - WHO
 - jiné národní zdroje

validována v červnu 2017 pro zajištění maximální úrovně srovnatelnosti údajů (28 členských států)

NADVÁHA - RIZIKOVÝ FAKTOR OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

- Střední délka života se zlepšila - je těsně pod průměrem EU (mužů 75,7, u žen 81,6 let)

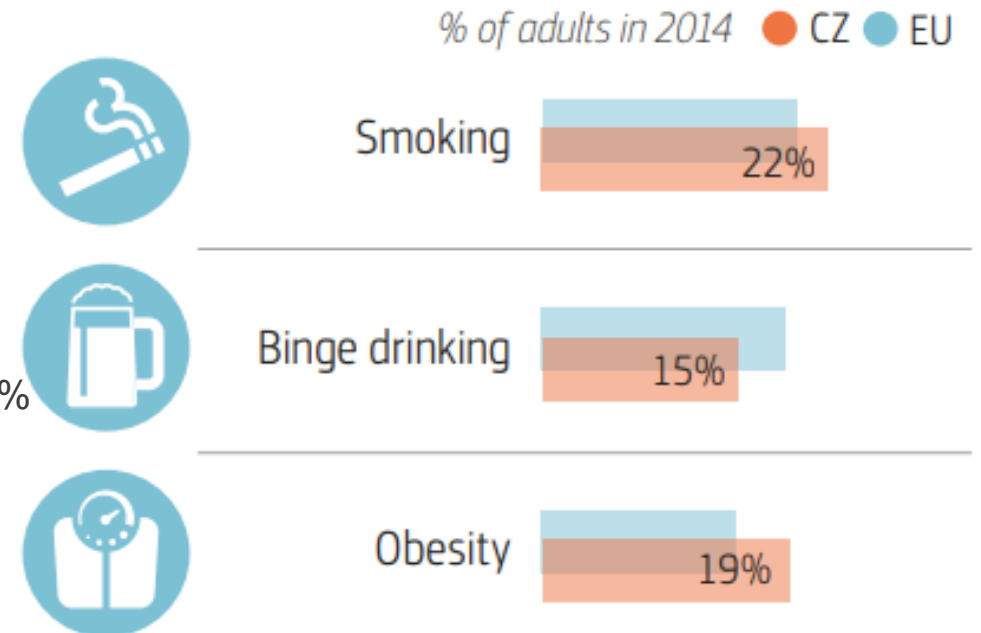
- Přetrvávající vysoká prevalence rizikových faktorů

- 11,9 l alkoholu/obyvatele – skoro o 2 l víc než EU průměr – naopak méně nárazovitého opíjení (15 % vs 20%)
- 22 % dospělé populace kouří (snížení o dvě procenta)

- Prevalence obezity vyšší než EU průměr a rychle narůstá

- Mezi 2002 a 2014
 - prevalence obezity u dospělých vzrostla o více než čtvrtinu
 - prevalence obezity a nadváhy u 15letých se zdvojnásobila z 9 na 18 % (nadváha nebo obezita v dětství nebo v dospívání je výrazným indikátorem problémů s váhou v dospělosti)

- **Takřka každý 5. (19 %) dospělý je obézní**

PRŮŘEZOVÁ MEZINÁRODNÍ STUDIE WHO

- Informace vycházející z průřezové mezinárodní studie HBSC (Health Behavior in School-aged Children)
- Metodika
 - shromáždění mezinárodních údajů o zdravotním stavu, chování souvisejícím se zdravím a sociálním prostředí (stravovací návyky, fyzická aktivita, sedavé chování, nadváha a ok)
 - chlapci a dívky ve věku 11, 13 a 15 let
 - každé čtyři roky
 - po dobu více než 25 let - umožňuje srovnání prevalence v čase

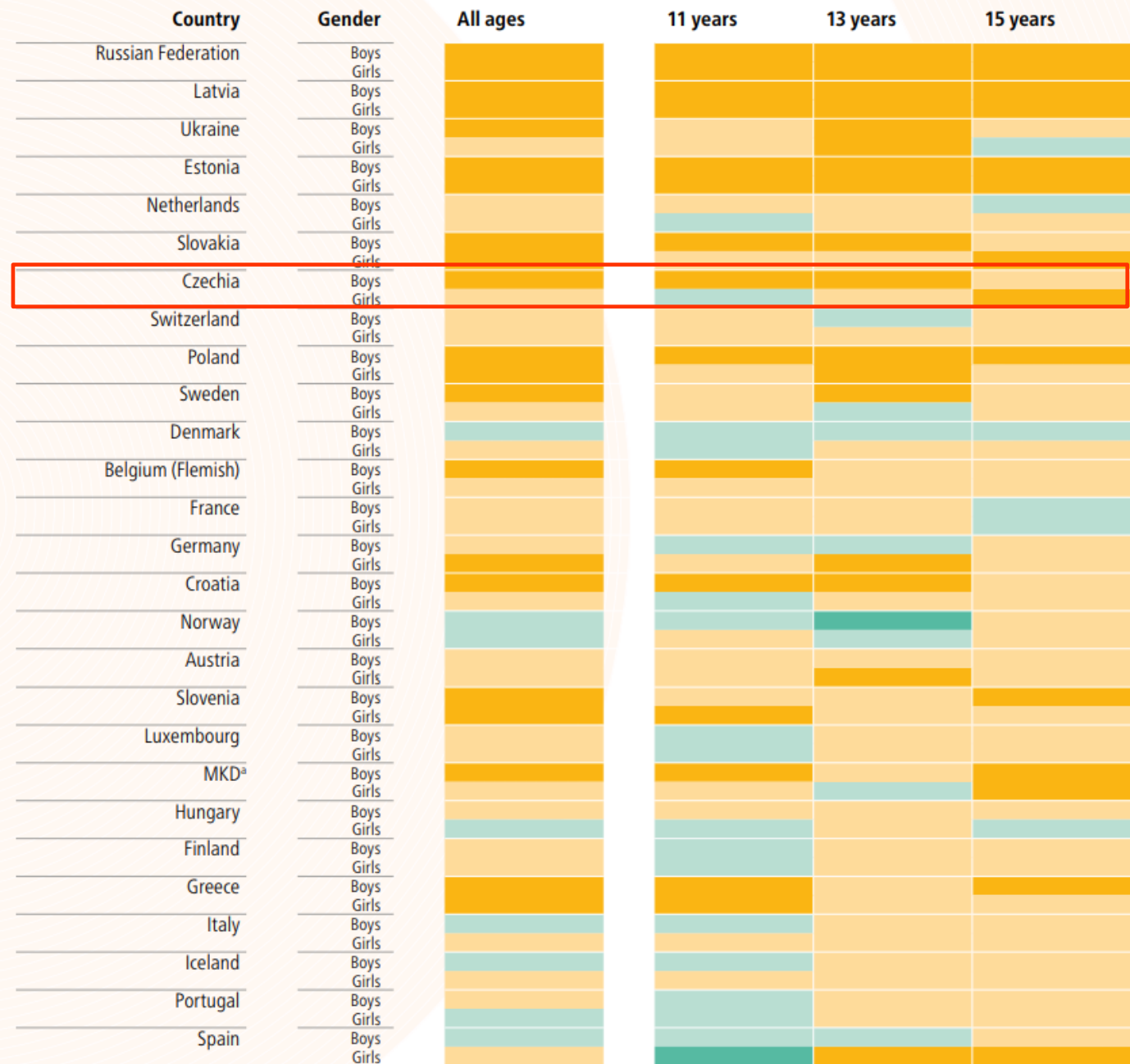
Observations from the Health Behaviour
in School-aged Children (HBSC)
WHO collaborative cross-national study

Adolescent obesity and related behaviours: trends and inequalities in the WHO European Region, 2002–2014

- V jednotlivých zemích a regionech se liší
- Obecně vyšší u chlapců a mladších adolescentů
- V některých zemích a regionech se stabilizovaly
- Ve více než polovině (16 z 27) se od r. 2002 zvýšila prevalence
 - nárůst je nekonzistentní co do věku a pohlaví
 - nejvýraznější ve východní Evropě
 - (v r. 2002 zde byla relativně nízká prevalence)
- Významný pokles
 - 13letý chlapci v Norsku
 - 11leté dívky ve Španělsku
 - (u 13 a 15letých naopak nárůst)

Trends in obesity prevalence, 2002–2014, by age and gender

- Průměrná prevalence
 - Nadváhy a obezity: 19 %
 - Obezity: 4%

Fig. 2.4.

Difference in social inequalities in obesity between 2002 and 2014, girls

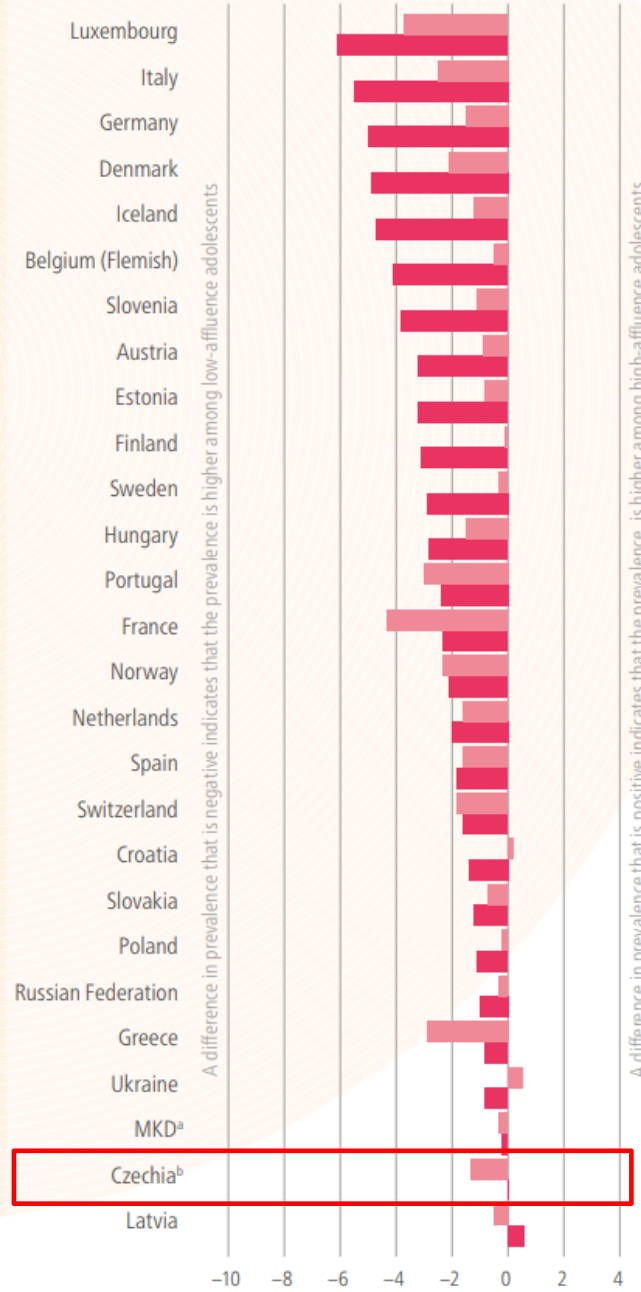
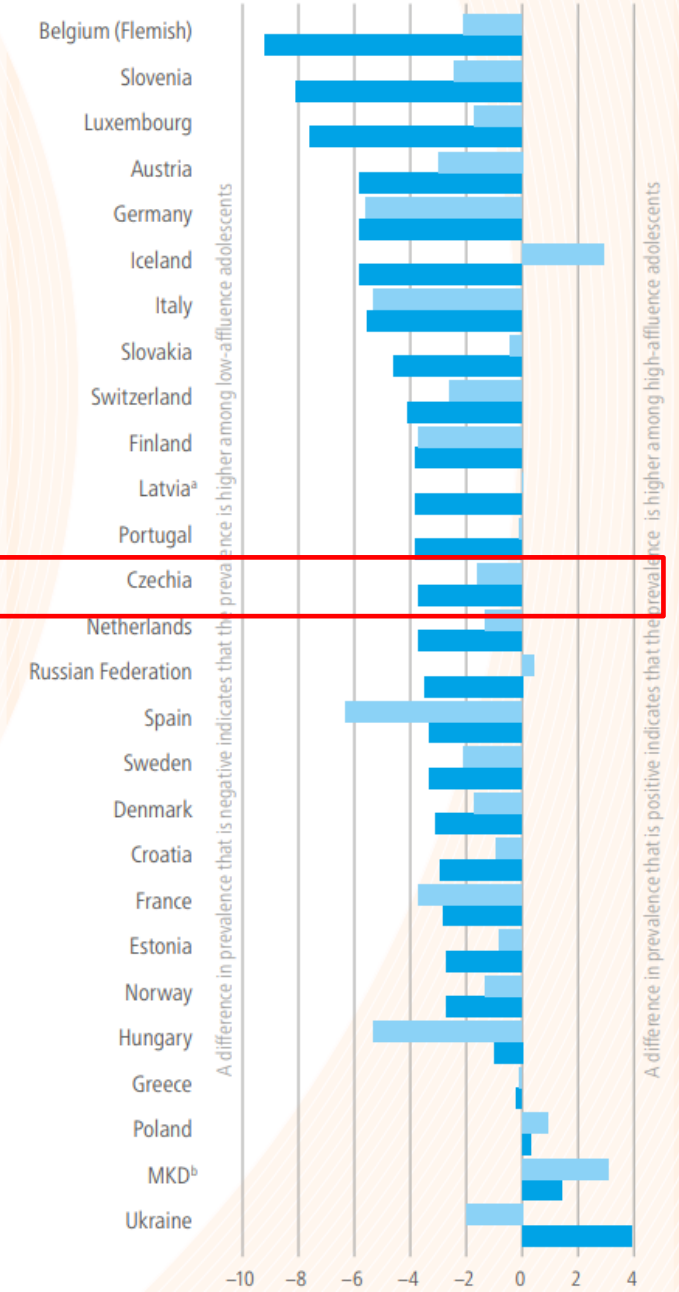

Fig. 2.5.

Difference in social inequalities in obesity between 2002 and 2014, boys

PREVALENCE OBEZITY
-
NÁRODNÍ DATA ČR

CELOSTÁTNÍ ANTROPOLOGICKÉ VÝZKUMY

- CAV

- = rozsáhlý CAV dětí a mládeže
- Metodika
 - V 10letých intervalech
 - první poválečný výzkum 1951, naposledy v roce 2001
 - v roce 2011 nezrealizován „ani po opakované žádosti o udělení finanční podpory“
 - Okolo 100 000 měřených dětí, v roce 2001 60 000 (nutnost souhlasu rodičů)
 - Součástí i dotazník pro rodiče
- Výstupy
 - Podklady pro růstové grafy (referenční data)
 - Informace o
 - dlouhodobých změnách růstu dětské populace
 - o závislosti růstu dítěte na socio-ekonomických podmínkách
 - informaci o prevalenci nadváhy, obezity a nízké hmotnosti ve všech věkových skupinách do 18 let
- 2001: 6. CAV
 - zjišťována - tělesná výška (do 2 let měřená vleže a nazvaná tělesná délka), hmotnost, obvod hlavy, paže, břicha a boků
 - socioekonomických podmínek, ve kterých dítě vyrůstá
 - výživové a pohybové zvyklosti dětí

CAV – VÝSLEDKY - SROVNÁNÍ 1951 A 2001

- Prevalence nadváhy (včetně obezity) - dvojnásobná
 - Chlapci 13 % → 26,8 %
 - Dívky 10,9 % → 20,9 %
- Prevalence obezity – čtyřnásobná
 - Chlapci 1,7 % → 8,3 %
 - Dívky 1,7 % → 6,9 %
- Prevalence nadváhy a obezity u rodičů
 - Otcové: zvýšení ze 42,5 % na 61,8 %
 - Matky: opačný trend – snížení ze 45,2 % na 27,6 %
: naopak vzrostl podíl matek s nízkou hmotností (BMI < 20)

CAV - VÝSLEDKY

- Závislost výskytu nadměrné hmotnosti a obezity dětí na sociálně-ekonomických faktorech (Děti 6 -11)
 - Nebyl zjištěn rozdíl mezi pohlavími
 - Nejvyšší závislost – BMI rodičů
 - Dále – porodní hmotnost

LITERATURA

- ABARCA-GÓMEZ, Leandra, Ziad A ABDEEN, Zargar Abdul HAMID, et al. Worldwide trends in body-mass index, underweight, overweight, and obesity from 1975 to 2016: a pooled analysis of 2416 population-based measurement studies in 128·9 million children, adolescents, and adults. *The Lancet* [online]. 2017, **390**(10113), 2627-2642 [cit. 2019-05-13]. DOI: 10.1016/S0140-6736(17)32129-3. ISSN 01406736. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0140673617321293>
- Obesity and overweight, 2019. *World Health Organization* [online]. WHO, 16.2.2018 [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>
- Global Health Observatory (GHO) data: Overweight and obesity, 2019. *World Health Organization* [online]. WHO [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: https://www.who.int/gho/ncd/risk_factors/overweight_obesity/obesity_adults/en/
- ČAPKOVÁ, Naďa, Michala LUSTIGOVÁ, Jana KRATĚNOVÁ a Kristýna ŽEJGLICOVÁ, 2016. *Zdravotní stav české populace: výsledky studie EHES 2014* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav [cit. 2019-05-13]. ISBN 978-80-7071-356-3. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/ehes/EHES_2014.pdf
- OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2017), *Czech Republic: Country Health Profile 2017*, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels, <https://doi.org/10.1787/9789264283336-en>.
- Adolescent obesity and related behaviours: trends and inequalities in the WHO European Region, 2002–2014 [online]. WHO, 2017, ISBN 978 92 890 5240 5. Dostupné z: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/339211/WHO_ObesityReport_2017_v3.pdf?ua=1

-
- https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/chp_cs_english.pdf
 - <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7700898/3-20102016-BP-EN.pdf/c26b037b-d5f3-4c05-89c1-00bf0b98d646>